

AKENFIELD

Ronald Blythe

Akenfield

Portret van een Engels dorp

Vertaald uit het Engels door
Edzard Krol

Lebowski Publishers, Amsterdam 2016

Oorspronkelijke titel: *Akenfield: Portrait of an English Village*
Oorspronkelijk uitgegeven door: Alan Lane, 1969; Penguin Books, 1999
© Ronald Blythe, 1969, 1999
© Vertaling uit het Amerikaans: Edzard Krol, 2016
© Nederlandse uitgave: Lebowski Publishers, Amsterdam 2016
Omslagontwerp: Dog and Pony Amsterdam
Auteursfoto: © Eyevine | Hollandse Hoogte
Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 488 3154 8
ISBN 978 90 488 3155 5 (e-book)
NUR 302

www.lebowskipublishers.nl
www.overamstel.com

OVERAMSTEL
uitgevers

Lebowski Publishers is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Voor John Nash

Inhoud

Voorwoord	<i>11</i>
Met dank aan	<i>17</i>
Inleiding	<i>19</i>
Bevolking en huizen	<i>33</i>
Werk in het dorp	<i>35</i>
Domesday in 1936 en 1966: de tweede landbouwrevolutie	<i>42</i>
1. DE OVERLEVENDEN	<i>44</i>
Leonard Thompson, 71 jaar, landarbeider	<i>44</i>
Emily Leggett, 79 jaar, weduwe van een paardenman	<i>63</i>
Fred Mitchell, 85 jaar, paardenman	<i>66</i>
Samuel Gissing, 80 jaar, gepensioneerd landarbeider	<i>71</i>
John Grout, 88 jaar, boer	<i>75</i>
2. GOD	<i>81</i>
De dorpsdokter	<i>90</i>
De brigadegeneraal (b.d.)	<i>90</i>
De leraar op het Landbouwinstituut	<i>90</i>
Medewerker van een fruitkwekerij	<i>91</i>
De lekenassistent	<i>92</i>
De eerwaarde Gethyn Owen, 63 jaar, hoofd van de parochiale geestelijkheid (anglicaans)	<i>96</i>
3. DE KLOKKENLUIDERS	<i>101</i>
Robert Palgrave, 55 jaar, klokkenluider, torenwachter	<i>101</i>
Sammy Whitelaw, 58 jaar, hoefsmid	<i>111</i>

4. EEN BOERENZOON ZIJN?	113
George Kirkland, 45 jaar, landarbeider en secretaris van de afdeling Akenfield van de Nationale Vakbond van Landarbeiders	121
David Collyer, 29 jaar, houtvester en organisator voor de Labourpartij	130
Brian Newton, 19 jaar, landarbeider met educatief verlof op de landbouwschool	140
5. GOEDE DIENSTVERLENING	145
Christopher Falconer, 39 jaar, tuinman	145
6. DE SMEDERIJ	157
Gregory Gladwell, 44 jaar, smid	157
Francis Lambert, 25 jaar, smidsknecht	170
7. DE WAGENMAKER	181
Jubal Merton, 60 jaar, wagenmaker en smid	181
8. DE HANDWERKSLIEDEN	190
Ernie Bowers, 55 jaar, rietdekker	190
Horry Rose, 61 jaar, zadelmaker	194
9. DE SCHOOL	201
Mevrouw Sullivan, 55 jaar, hoofdonderwijzeres	217
Daphne Ellington, 26 jaar, onderwijsassistent op de lagere school in Akenfield	220
Het verhaal van de kok (het dialect van Suffolk)	222
Robert Munro, 25 jaar, onderwijzer	228
Hugh Hambling, 30 jaar, onderwijzer	231
10. HET LANDBOUWINSTITUUT	238
Raynor Creighton, 44 jaar, leraar op het Landbouwinstituut	238

II. OFFICIEREN EN HEREN	250
Kolonel Trevor West, 48 jaar, ex-legerofficier en zeer succesvol varkensboer	250
Majoor John Paul, 51 jaar, voormalig koloniaal officier, nu senior organisator van de Bescherming Burgerbevolking in East Anglia	263
12. DE FRUITKWEKERS	269
Alan Mitton, 38 jaar,voorman van een fruitkwekerij	272
Michael Poole, 37 jaar, medewerker op een fruitkwekerij	281
13. VIER DAMES	285
Marjorie Jope, 79 jaar, gepensioneerd wijkverpleegkundige	285
Mevrouw Tom Cooper, 41 jaar, boerin en voorzitter van de Vereniging voor Plattelandsvrouwen	294
Mevrouw Ferrier, voorzitter van de Vereniging voor Plattelandsvrouwen	298
Mevrouw Marian Carter-Edwardes, 50 jaar, Samaritaan (lid van een organisatie voor geestelijke bijstand)	301
14. DE JONGEMANNEN	307
Terry Lloyd, 21 jaar, varkensboer	307
Bruce Buckley, 17 jaar, smidsjongen; Thomas Dix, 17 jaar, landarbeider	323
Anthony Summer, 23 jaar, schaapherder	327
Roger Adlard, 31 jaar, boer in de intensieve veehouderij	335
Derek Warren, 29 jaar, ploeger	344
15. DE WET	350
Mevrouw Christian Annersley, 55 jaar, magistraat en voorzitter van de rechtbank	351
Persis Ede, 48 jaar, manusje-van-alles	365

16. BEPERKINGEN	370
Lana Webb, 23 jaar	370
17. DE DIERENARTS	375
Dr. Tim Swift, 55 jaar, dierenarts	375
18. NIET VAN BROOD ALLEEN	385
De dichter	385
19. DE INDRINGERS UIT HET NOORDEN	389
Jamie McIver, 60 jaar, boer	389
Duncan Campbell, 66 jaar, schapenboer	396
20. DE LAATSTE EER	405
William Russ, 61 jaar, doodgraver	405

Voorwoord

Dit boek is in 1966 en 1967 geschreven en in mei 1969 voor het eerst uitgegeven. Ik woonde toen in Debach, een dorpje met ongeveer tachtig inwoners dat grensde aan het grotere dorp Charsfield. Ik weet nog dat ik op een grijze winterdag door het grensgebied van het vlakke land van Debach en het laagland van Charsfield wandelde en dacht aan de rituele arbeid die er was verricht, net als in duizenden soortgelijke dorpen, sinds degenen die ze stichtten het eerste veld aanlegden. Overal in de omgeving waren vergelijkbare nederzettingen met 'field' in de naam, dus noemde ik mijn boek *Akenfield*, naar de eiken die in het veld tegenover mijn toenmalige woning stonden. 'Acen' is oud-Engels voor 'eik'. En ook omdat ik in het Suffolks dorp Acton ben geboren. 'Actun' is 'de hoeve bij de eiken'. *Akenfield* is grotendeels op Charsfield gebaseerd, maar met het omliggende platteland en mijzelf erin getekend. Als reden voor deze uitbreiding voer ik aan dat, net als een mens, geen enkel dorp een opzichzelfstaand eiland is, maar zich altijd op de smid, de wagenmaker, de scholen, het transport, de slager en de priester van het gebied heeft verlaten. Dit is meer het werk van een dichter dan van een oral history-schrijver, een beroep waarvan ik nog nooit had gehoord toen ik aan het boek werkte. Mijn enige echte kwalificatie voor het schrijven ervan was dat ik in vrijwel alle opzichten van huis uit met de situatie bekend was en alleen maar naar de verhalen over mijn eigen wereld hoefde te luisteren. Hierdoor zit er een sterk autobiografische kant aan. Omdat ik tussen de oorlogen in de laatste jaren van de grote landbouwcri-

sis ben geboren, kon ik halverwege de jaren zestig op ongedwongen wijze met alle drie de generaties in gesprek komen en hun verhalen over landbouw, onderwijs, welzijn, maatschappelijke klassen, religie én leven en dood natuurlijk, ordenen zoals ik deze zaken zelf ervoer, al deed ik dat nu met de blik van een schrijver. Ik beschouwde de twee wereldoorlogen als uitzonderlijke inbreuken, die twee opeenvolgende generaties van elkaar scheidden en beide een eigen stem gaven. En zoals altijd genoot ik van degenen die de regels bijstelden, zich aan het systeem onttrokken en erin slaagden zich niet te conformeren aan de starre regels die plattelandsgemeenschappen geneigd zijn op te leggen. Geen enkele omgeving leent zich beter voor inventief – en onbeschaamd – non-conformisme als het platteland.

De meest verrassende lotswending voor het platteland van de jaren zestig voltrok zich in de daaropvolgende dertig jaar op landbouwgebied. Het ging toen om zo veel mogelijk graan verbouwen, ongeacht de bezwaren daartegen van de excentriekelingen die zich ‘ecologen’ noemden. De vaak brute en onoordeelkundige ingrepen in het oude veldensysteem die John Clare zo verontrustten toen zijn dorp erdoor werd ingesloten, werden gestimuleerd en betaald door de regering. In Tannington, een Suffolks dorp waar nauwelijks een boom of heg groeide, werden dergelijke veranderingen al vroeg doorgevoerd. Hoewel de graanvelden groter moesten worden om er met combines te kunnen oogsten, was het choquerend om te zien hoe eeuwenoude hagen met bulldozers werden geruimd, hoe het land werd bewerkt met chemicaliën waar boeren nauwelijks iets van afwisten, en hoe de stoppelvelden systematisch werden afgebrand. Tegenwoordig worden dergelijke praktijken officieel en sociaal veroordeeld, en vanwege de uiteindelijke intrekking van subsidies, alsmede door Europese wetgeving, heerst er onder de huidige boeren een onzekerheid die de meesten van hen slechts uit de boeken kennen en waarvan ze zich nooit hadden kunnen voorstellen dat die zou terugkeren. Indertijd was de beroepsbevolking al niet groot, maar nu stelt die helemaal niets meer voor. Een paar man op ruim driehonderd hectare. De ‘oude mensen’,

dat wil zeggen degenen die echt tot een dorp behoren, verbazen zich hier nog het minst over. Zij zijn gewend aan voor- en tegenspoed, en al blijven ze vaag over landbouwkundige zaken, ze gaan ervan uit dat niets blijvend is. Maar tegenwoordig zijn sommige boeren gespannen en bang. Er is een einde gekomen aan dat aangename, achteloze zelfvertrouwen uit de begintijd, toen het graan als nooit tevoren groeide. Er ontstond een hernieuwd respect voor de natuur, mijns inziens vaak teweeggebracht door hun kinderen, die op school en aan de universiteit, om over de invloed van televisie maar niet te spreken, op ingrijpende wijze zijn 'geëcologiseerd'. In de jaren negentig zag ik het als een van mijn lastigste taken om de mensen naar hun velden te laten kijken, ze er niet doorheen te laten rijden alsof er tussen hun woning en de supermarkt verder niets bestond. Door de toenemende verstedelijking hebben de meeste mensen die op het platteland wonen vrijwel geen oog meer voor de begroeide akkers. Het oude werkterrein wordt nog slechts als speelterrein gezien. Maar de lokale inwoners, evenals de bezoekers, wandelen meer, wat in de jaren zestig van de twintigste eeuw, toen de oude dorpspaden in zeeën van graan eindigden, lastiger geweest zou zijn.

Mijn vader had in Gallipoli gevochten, in het Suffolk Regiment, en toen ik Len Thompson hoorde praten, wat voor mij, als jongen, een even aantrekkelijke als afschuwelijke ervaring was, begon ik de 'ijsberg'-eigenschappen te zien in degenen die ik tamelijk goed meende te kennen. Slechts het topje ervan was zichtbaar, de rest lag diep onder het oppervlak verborgen. Een vergelijkbare verrassing ervoer ik in gesprek met onze gepensioneerde wijkverpleegkundige. Ze was scriba van de kerkenraad toen ik een van de kerkvoogden was, en we hadden reden om aan te nemen dat we elkaar maar weinig konden vertellen wat niet al bekend was. Vele jaren na *Akenfield* zat ik aan haar sterfbed en zag in haar donkere ogen het oude 'gezag' komen en gaan.

Edward FitzGerald, ooit dichter van deze streek, ligt maar een paar kilometer van mijn huis op het kerkhof van Boulge begraven, onder rozenbomen gegroeid uit de zaden van de bomen die rond de tombe

van Omar in Naishapur staan. Hoe vaak zou hij mijn huis hebben gezien, en hoe vaak heb ik niet in zijn voormalige buitenhuisje gezeten om de prijzen uit te reiken voor onze bloemententoonstelling – voornamelijk aan twee onverbiddelijk competitieve landarbeiders die jaarlijks de prijzen in de wacht sleepten. Tijdens mijn rondwandelingen en fietstochten heb ik de aanwezigheid van FitzGerald geregeld gevoeld. Veel van de weggetjes waarover de rector uit Wales en ik onze winderige wandelingen maakten zijn, door de komst van de Amerikaanse luchtmachtbasis aan de overkant, verdwenen. De dichter in *Akenfield* is James Turner, mijn eerste schrijversvriend, die vijf kilometer verderop woonde, en met wie ik Suffolk jarenlang heb verkend – een levendige, soms lichtgeraakte man die door toedoen van zijn vrouw telkens verhuisde, tot hij Cornwall bereikte.

Een punt van discussie was het dialect. Omdat het ‘Suffolks’ zogezegd mijn moedertaal is, achtte ik het niet helemaal onmogelijk om die te schrijven, hoewel het erg lastig schijnt te zijn om dat goed te doen. Tijdens mijn bezoek aan de neef van de wagenmaker vroegen we elkaar naar de betekenis van woorden uit Forbys’ *The Vocabulary of East Anglia*, 1830, en stelden vast dat we zelden verrast werden. Uiteindelijk besloot ik me te houden aan wat er was gezegd, en aan een zeker persoonlijk ritme van iedere spreker, terwijl ik het verhaal ‘Tom Tit Tor’ uit de verzameling van het Suffolkse Folklore Genootschap gebruikte om een prachtig, passend voorbeeld van ons dialect te geven.* Mensen uit East Anglia verbazen zich er altijd over hoe hun dialect tussen de Stour en Wash geleidelijk aan zwaarder wordt. Dat is sinds de jaren zestig niet echt veranderd. Het zou zelfs weleens zo kunnen zijn dat sommige plattelandsgroepen de lokale taal van hun grootouders weer in ere herstellen.

Het is mogelijk de economie van toen en nu met elkaar te verge-

*In dit boek is ervoor gekozen om het in het dialect van Suffolk vertelde sprookje naar het Gronings te vertalen. De vertaling is van de hand van de dichter Jan Siebo Uffen.

lijken, maar je hebt een specialist nodig om de echte verschillen uit te leggen. In 1969 was het inkomen van het hoofd van de parochiale geestelijkheid 1.175 pond; in 1998 is het 15.000 pond. Het weekloon van een landarbeider was 11,11 pond; nu is het 200 pond, inclusief inkomsten voor overwerk. Maar de lange strijd tegen de armoedige beloning en de slechte werkomstandigheden van het interbellum blijven in de herinnering aanwezig, al is die in de huidige periode van voorspoed en vrije tijd amper nog voorstelbaar. De mensen van middelbare leeftijd, laat staan de ouderen, moeten zich flink in hun arm knijpen om toe te geven dat het zo was. Er zijn verschillende manieren om een tijd, een plaats, een situatie te beschrijven. Je kunt dat doen als buitenstaander, door te vertellen wat je ziet. Of je komt uit de gemeenschap zelf, zoals veel plattelandsschrijvers, om op een zeker moment de inheemse stem te laten horen.

Ronald Blythe, mei 1998

Met dank aan

Ik wil de vele vrienden en streekgenoten uit Suffolk bedanken die zo ontzettend aardig zijn geweest mij de mogelijkheid te bieden deze uiteenzetting over het leven in een East Anglisch dorp vanaf het midden van de twintigste eeuw te plannen en te voltooiën. Alle feiten over de economie, bevolking en het sociale leven van Akenfield zijn afkomstig van een dorp in East Suffolk; alleen de namen van het dorp en de dorpingen zijn veranderd. Mijn talloze vragen werden overal geduldig en vriendelijk beantwoord, en door de warmte die schuilt achter de welbekende zwijgzaamheid van Suffolk werden mijn vele bezoeken aan boerderijen en arbeiderswoningen een opmerkelijk collectieve ervaring.

Zoals altijd ben ik veel dank verschuldigd aan mejuffrouw White, de gemeentebibliothecaris van Ipswich, en haar medewerkers, en van de uiteenlopende openbare instellingen die me onschatbare steun gaven, moet een speciaal woord van dank uitgaan naar de National Union of Agricultural Workers (lord Collison of Cheshunt en alderman J.M. Stewart), het Ministry of Agriculture, Fisheries and Food die mij de Parish Summaries of Agricultural Census Returns lieten raadplegen; en naar het Agricultural Training Centre, Witnesham.

Ook spreek ik mijn dank uit voor de steun die ik aan de volgende boeken heb gehad:

- T. Eastwood. *Industries in the Country Towns of Suffolk and Norfolk*. O.U.P., 1951.
G. Fussell. *The English Rural Labourer*. Batchworth, 1949.

- P. Wilson Fox. *Report on the County of Suffolk*. Royal Commission on Agriculture, 1958.
- W.P. Baker. *The English Village*. O.U.P., 1953.
- E. Morris. *History and Art of Change-Ringing*. Chapman and Hall, 1931.
- Fream's Elements of Agriculture*. Murray, 1962.
- A. Klaiber. *Story of the Suffolk Baptists*. Highgate, 1931.
- C.D. Harris. *Geography of the Ipswich-Orford Area*. Unpublished thesis, Ipswich Reference Library.
- Reg Groves. *Sharpen the Sickle! The History of the Farm Workers' Union*. Porcupine Press, 1959.
- H. Rider Haggard. *Rural England*. Longmans, 1902.
- C. Gurdon. *County Folk-lore: Suffolk*. Folk-lore Society, 1893.
- A.K. Giles en W.J.G. Cowie. *The Farm Worker: His Training, Pay and Status*. Bradley, 1964.
- Pay of Workers in Agriculture in England and Wales*. H.M.S.O., 1967.
- W.E. Tate. *The English Village Community*. Gollancz, 1967.
- Lord Ernle. *English Farming, Past and Present*. Heinemann, 1961.
- L. Dudley Stamp. *Man and the Land*. Collins, 1967.
- George Ewart Evans. *The Horse in the Furrow*. Faber, 1967.
- W.M. Williams. *The Society of an English Village*. Routledge and Kegan Paul, 1956.

Inleiding

Het dorp ligt in een van de ondiepe dalen die de kustvlakte van East Anglia doorsnijden. Een bijzonder markante plaats is het niet, en bij de eerste ontmoeting zegt het weinig. Het bevindt zich op een smalle landengte van Londense (eocene) klei die uitsteekt boven het beroemde, vol schelpen zittende zand van Suffolk, de koraalachtige en rode laag crag, en je komt er over een smal weggetje dat plotse-ling afwijkt van een ‘recht stuk’, zoals ze het noemen, waarmee een fraai eindje Romeinse weg wordt bedoeld, die ogenschijnlijk nergens naartoe leidt. De weg doet denken aan zo’n dure planningsfout die weliswaar uit de boeken is geschrapt, maar de aarde voor altijd zal markeren. Het is het soort weg waardoor je vlug aan een plaats voorbijgaat. Verkeer van eeuwen zal Akenfield rakelings zijn gepasseerd zonder dat het opviel.

Het is een ‘rond’ dorp, met huizen die langs de buitenste weggetjes staan, en met winkels, een kerk, café, school, kapel, enzovoort verspreid naast een centrale weg die de oever volgt van een kreek die officieel als de Potsford River bekendstaat, maar ter plekke de ‘Zwarte Sloot’ wordt genoemd. Het stroompje is een zijrivier van de Deben, een van een dozijn of meer die naar haar rechteroever slingeren, en waarover de Deense en Saksische kolonisten hun geïsoleerd gelegen graslanden bereikten. Tegen de tijd dat de Noormannen arriveerden, maakte het dorp deel uit van de dichtstbevolkte zone van Groot-Britannië. Details van het *Little Domesday Book* (1086) geven aan dat het door de Fransen is overgenomen en voorzien in de weinige geboekstaafde feiten in de lange geschiedenis van het dorp.

Land van graaf Alan: [...] 16 vrijgemaakte mannen [...] van wie er 12 onder Edric the Grim vielen, en 1 onder St Ethelreda, en 3 anderen voor helft [aan de heilige?] vielen – [hadden] genoeg akkers grond om 1 gezin 1 jaar te onderhouden. Toen 5 ploegspannen, nu 4. Een akker weidegrond.

In Akenfield had Thurston de zoon van Wido een vrijgemaakte man Brihtmar, die in de tijd van Koning Edward onder St Ethelreda viel, 30 akkers. Altijd 1 ploegspan, 1 akker weidegrond [...] Deze Thurston had Roger Bigot.

Land van de bisschop van Bayeux [...] 14 vrijgemaakte mannen [hadden een ploeg] land. Roger Bigot had dit en Ralph de Savigni [had het] van hem – en 13 akkers. Toen 5 ploegspannen, nu 3. 1 akker weidegrond [...] toen 60 shilling waard.

Land van Hugh de Montford [...] in Akenfield [waren] 2 vrijgemaakte mannen die onder St Ethelberga vielen.

Land van Robert Malet [de grote vriend van de Veroveraar] [...] Land van Geoffrey de Magnaville.

Enzovoort... deze zelfde hellende, zware bodem, die zo moeilijk te ploegen is, die nog altijd elk uitzicht domineert, ditzelfde heldere, harde klimaat met de door de wind verkilde zonneshijn. Een zeeklimaat dat wordt bepaald door de Noordzee, die een kilometer of twintig verderop ligt, aan de andere kant van een groot heideveld vol zeldzame steppeplanten, fossielen en beenderen van mensen uit de Oudheid, en waarin de oude koninklijke begraafplaats Sutton Hoo ligt. Hier valt de minste regen van Groot-Brittannië, gemiddeld 625 millimeter per jaar. Voordat er in 1944 waterleidingen werden aangelegd, was er 's zomers meestal gebrek aan water. Vandaar dat de vijvers en putten waarschijnlijk tot het oude bewoningspatroon behoren. De meeste huizen en groepen woningen bezitten een van beide, vaak een vijver, en tot de vorige oorlog behoorde het krijgen van huiduitslag door het water in de vijver tot de normale risico's van het leven.

Evenals het merendeel van de dorpen in Suffolk was Akenfield eeu-

wenlang omheind, voordat de beruchte Georgian omheiningen het landelijke Engeland vernielden. Maar de heggen – die nu worden gerooid – werden in de achttiende eeuw gepoot en bieden daar waar ze blijven staan een schuilplaats aan al het dierenleven van de velden die ze omringen. De voormalige begrenzingen van de velden zijn aan richels en greppels te herkennen, en her en der spreidt een grote boom zich zonder reden uit in de Tijd. De kleiakkers zelf zijn de tabletten waarop generaties dorpelingen ‘ik ben’ hebben geschreven, zoals John Clare deed, maar van deze scherp afgetekende, rechte handtekeningen is niets overgebleven.

Ondanks de landbouwwerktuigen, motorfietsen en het doffe brommen van zomers vakantieverkeer op het rechte stuk weg blijft het centrum van het dorp in zichzelf gekeerd en rustig. Soms produceren de straaljagers van de Amerikaanse vliegbasis in Bentwaters een immens kabaal en lijkt het dorp verscheurd, versplinterd – maar zodra het vliegtuig verdwijnt, is het weer ongeschonden. Geen mens kijkt op. In Bruegels schilderij van Icarus zag Auden:

Dat alles zich nogal kalm
van de ramp afwendt; de ploeger zou
de plons gehoord kunnen hebben, de eenzame kreet,
maar al te zeer zat hij er niet mee; de zon scheen,
zoals het hoorde...

Zou dit dorpse onverschilligheid of de kracht van het dorp zijn? Ongevoeligheid of discipline? De landarbeiders van East Anglia stammen af van mannen die verlof van het slagveld kregen om naar huis terug te keren voor de oogst. De benige kalmte van hun gezicht is geen geborneerdheid of afwezigheid van reactie, maar een rationeel ‘wat het zwaarst is, moet het zwaarst wegen’, zoals ze zeggen. De typisch Engelse sociale revolutie die meteen na de oorlog begon, heeft het leven van de plattelander dramatisch veranderd, maar lang niet zo dramatisch als het leven van zijn neef in de stad. Hij heeft het comfort en de luxe

van de jaren zestig van de twintigste eeuw, evenals enig benul van de populaire cultuur van de sixties, al is men geneigd om deze dingen, waar weliswaar velen zich na een lange grauwe periode aan vastklampen, als randverschijnselen te beschouwen. Over de bodem zelf zijn de nieuwste middelen en meststoffen uitgestrooid, om die vruchtbaar en winstgevend te maken, maar het is nog altijd de ‘oude klei’. Zowel voor de bodem als voor de plattelander, gaat het in de eerste plaats om de basisbeginselen. Wetenschap is een voetnoot bij wat hij voor waar aanneemt. En wat hij ‘weet’ is vaak niet te verwoorden.

De dorpeling kan iedereen zijn, van een oude paardenman die ooit, in de tijd van sociale veranderingen eeuwen geleden, tot een familie behoorde die als een soort lijfeigenen het land bewerkten, tot aan een rijke landbouwtechnoloog voor wie het woord ‘boer’ een wonderlijk ouderwetse omschrijving begint te lijken, al behoren ze allebei, in de grote onderverdeling die de verbouwers van voedsel overal op aarde scheidt van de consumenten ervan, tot dezelfde groep. Diep in de aard van dergelijke mannen, en een wezenlijk onderdeel van hun hele bestaan, is het internationalisme van de beplante bodem dat hen, op dezelfde manier als de rijstogsters van Vietnam of de wijnmakers van Bourgondië, tot mensen maakt die overtuigd zijn van bepaalde fundamentele opvattingen en handelingen die door de vooruitgang en de politiek kunnen worden ontwikkeld of in de war geschopt, maar nooit kunnen veranderen. Als het om het bestaan van het dorp als zodanig gaat, geldt het *Plus ça change, plus c'est la même chose*. Zoals de dichter James Reeve de vruchtbaarheidscyclus beschrijft, is de dorpeling vaak gevangen in de absolute onverbiddelijkheid van de ‘eeuwige cyclus’. Zijn eigen leven en het leven van het graan, fruit en de dieren tikken in hetzelfde fatalistische ritme door. In de lente de bloei, in de winter het afsterven, en ertussenin de oogst. Dit jaar, volgend jaar en altijd maar door – want dat lag in de lijn der verwachting. Een dergelijke onvermijdelijkheid matigt de ambitie en tempert de rusteloosheid. De hele landbouwcrisis, die aan het einde van de jaren zeventig van de negentiende eeuw begon en lang genoeg duurde

om zijn stempel te drukken op elke boer van boven de veertig, zag de dorpeling als uitkomst van die ‘verwachting’, hoe verstoord en monstrueus die ook was. Daarna verviel het graanplateau van East Anglia tot heide, sportterreinen, en ging het op veel plaatsen eenvoudigweg ‘achteruit’, al kon nog altijd de stem worden gehoord die zei: ‘Lente, zomer, oogst, winter...’ De woorden weerklonken over het meest verwoeste veld en in het meest hopeloze seizoen.

De stedeling is jaloers op de zekerheden van de dorpeling en heeft, in Groot-Brittannië, het stadsleven altijd als een tijdelijke noodzaak beschouwd. Op een dag zal hij een huisje vinden tussen het groen en datgene wat werkelijk van waarde is. Om zich aan te passen aan de bijna religieuze intensiteit van de achting voor het plattelandsleven in dit land, en om het schuldgevoel te sussen dat veel mensen hebben vanwege het feit dat ze niet volgens het dorpsmodel leven, hebben de naoorlogse nieuwe steden een poging gedaan zowel de stad als het dorp te belichamen – met een, over het algemeen, bedroevend resultaat. Op verschillende plekken in East Anglia liggen dergelijke steden, die plotseling opduiken op vlakke, leemachtige terreinen waar voordien nog nooit iemand heeft gewoond, terwijl ze verkondigen het beste van twee werelden te bieden. Tussen het beton worden bomen geplant. Er zijn stadsgebieden met een eigen bestemming, wegen, agglomeraties, complexen... verlichte stedelijke woorden. Er zijn open ruimten, er is sfeer en alle voorzieningen zijn aanwezig. Toch zien de inwoners, van wie er velen afstammen van de grote exodus uit de dorpen aan het einde van de negentiende eeuw, er vaak verbijsterd uit. In drie of vier generaties hebben ze Londen overvol gemaakt, en nu trekken ze weer op huis aan. Ware het niet dat een buitenwijk geen thuis is, zodat het oude, onveranderlijke, herkenbare dorp meer dan ooit de ideale gemeenschap vertegenwoordigt. Steeds meer mensen wagen het erop. Nu velen een auto bezitten, wat sinds het einde van de oorlog wellicht de meest ingrijpende factor is in de veranderingen van het dorp, is er een nieuw soort plattelander ontstaan. Slechts iets meer dan een generatie geleden moest een dorpeling die ‘vertrok

om te werken' het hechte en betekenisvolle dorpsleven waarvan hij een belangrijk onderdeel was, inwisselen voor een onderkomen in een achterafstraatje in Ipswich of Norwich. Of werd omgekeerd het dorpsleven voor een jongeman zo verstikkend en onderdrukkend, omdat hij zich er niet of nauwelijks aan kon onttrekken, dat hij het leger in ging, of eenvoudigweg gehoor gaf aan de eeuwenoude drang om het geboortedorp te verlaten, dat tegelijk zijn gevangenis was. De nieuwe dorpsbewoners forenzen naar de hoofd- en marktsteden. Tot deze groep behoren in Akenfield de onderwijzers, technici van fabrieken in Ipswich, beambten en een architect. Steeds minder kiezen deze 'pasgetrouwden' voor de verbouwde arbeiderswoning en steeds vaker voor bungalows met grote ramen, omgeven door tuinen die zo spectaculair keurig zijn dat ze eruitzien alsof ze per vierkante meter bij een plantenkweker zijn gekocht – wat velen van hen ook echt gedaan hebben. Ze reizen dagelijks in een Anglia of op een bromfietst naar hun werk. Er zijn talloze steden en ze liggen dicht in de buurt. Er is keus uit twaalf, die op nauwelijks meer dan dertig kilometer afstand liggen. Drie, Framlingham, Woodbridge en Wickham Market, liggen bijna op loopafstand, wat men beaamd zou hebben toen lopen nog een normale menselijke activiteit was.

Maar de dorpsbewoner die in de nabijgelegen stad werkt, beschouwt zichzelf niet als iemand die tot een stedelijke omgeving behoort, net zomin als zijn voorouder zich er erg bewust van was tot een deel van een graafschap te behoren. Het eerste wat een nieuwkomer doet als hij in een dorp arriveert, is dat hij het gaat opeisen. Hij maakt er geen aanspraak op, maar gaat eenvoudigweg op zoek naar de identiteit van het dorp, herkent die voor wat die is en past zichzelf aan. Vaak zal hij jaloers zijn op de oude, inheemse families – er zijn achttien families in Akenfield die afstammen van de mensen die er rond 1750 al woonden – maar in wezen zal zijn leven veel vrijer zijn dan dat van hen. Hij zal niet bekend zijn met de soms verpletterende, beperkende invloed die het dorp uitoefent op de families die er nooit aan zijn ontsnapt.

De houding van de nieuwe dorpingen is geheel doortrokken van de nationale dorpscultus. In Akenfield kan iedereen de bewijzen van het goede leven zien: een grote, oude kerk op de heuvel, een pub die het plaatselijke bier verkoopt, een lieflijk beekje, een voetbalveld, een fraaie, vierkante pastorie in de schaduw van een libanonceder, een school met een pot kikkervisjes voor het raam, drie winkels met een deurbel, een tudor herenhuis, een half dozijn boerderijen en veel ouderwetse arbeiderswoningen. Zo op het eerste gezicht is Akenfield het soort plaats waarvan een Engelsman altijd vond dat het zijn recht en plicht was er te wonen. Het is duidelijk het echte platteland, onaangetast en authentiek. Een heilige plek, als je een half leven in het buitenland hebt gediend. Alleen al de geluiden zijn volgens de regels, priesterlijk: leeuweriken, klokken, bijen en brommende tractoren. Zelden het geluid van een menselijke stem. Deze traditionele opvatting is zo krachtig dat veel mensen in staat zijn er jarenlang te wonen zonder iets anders te zien. ‘Het dorpsgeluk wordt vaak tot in het onredelijke overdreven...’ zo stelde G.E. Coulton vast. Misschien zou het redelijker zijn om te zeggen dat twee contrasterende opvattingen van dit geluk, de nieuwe – dat wil zeggen de intellectuele en welingelichte – en de oude – dat wil zeggen de mysterieuze en intuïtieve – tegenwoordig in Akenfield naast elkaar bestaan, vrijwel zonder zich van elkaar bewust te zijn.

De inwoner die zijn geboorteplaats nooit heeft verlaten voor iets anders dan de militaire dienstplicht, behoudt het unieke stempel van zijn eigen dorp. Degene die aan een ander uit de wijde omtrek vertelt dat hij uit Akenfield komt, weet dat hij heel wat meer zegt dan dit. Het kan overal betrekking op hebben, van zijn uiterlijk tot zijn politieke opvattingen. Maar over het algemeen vertellen de dorpingen weinig over zichzelf. Het zijn geen praatzieke mensen. De ouderen zijn zoveel vernederingen en leed te boven gekomen dat ze hebben geleerd maar beter hun mond te houden, en als ze spreken klinken ze vaak behoedzaam. Doorgaans willen ze nog wel iets loslaten over hun leven in de ‘slechte tijd’ en zijn ze zo beleefd

ter aanvulling een paar oude gebruiken op te rakelen, maar in wezen blijven het gesloten lieden en kun je hun karakter niet als 'open' bestempelen. Tot de jongemannen begint door te dringen dat het boerenbedrijf hun geen toekomst biedt, behalve als ze toevallig boerenzoon zijn en kunnen erven. De arbeiders van middelbare leeftijd vervelen hen met hun verhalen over dertig knaken voor een hele week werk, maar de meer intelligente tiener heeft al begrepen dat het toekomstige boerenleven in feite een herhaling zal zijn van het boerenleven van zijn vader – aangevuld met voldoende opleiding om de nieuwe landbouwmachines te kunnen bedienen. De meeste moderne boerderijen hebben behoefte aan een stuk of twee goede tractorbestuurders, zoals ze ooit goede ploegers nodig hadden – of paardenmannen, zoals ze in Suffolk werden genoemd – en voor het overgrote deel van de landarbeiders is deze baan het hoogste wat ze kunnen verwachten. De landbouw is een van de belangrijkste bedrijfstakken van Groot-Brittannië, maar haar beroepskrachten krijgen het minst betaald en staan het laagst op de sociale ladder. In East Anglia blijft de landbouw ingebed in een conservatisme dat even zwaar is als de kleigrond zelf.

Hoe dichter de oorspronkelijke bewoner en de nieuwe dorpling bij elkaar komen, hoe duidelijker hun verschillen. Als de laatste al niet zo jong meer is, geeft hij zich over aan het voor hem zo veilige, ongestoorde en aangename patroon van zijn maatschappelijke klasse. Hij ziet het leven opnieuw duidelijk voor zich en kent zijn plek. Hij zal de regels van het dorp eerbiedigen en zijn uiterste best doen zich niet te ergeren aan zelfs maar de kleinste zwakheden ervan. Maar hij zal nooit één worden met de plaats. Terwijl voor de oorspronkelijke bewoner de mogelijkheid van een terugkeer naar oude of voorouderlijke gewoonten blijft bestaan, of hij dat nu leuk vindt of niet. Dat biedt zowel voor- als nadelen, verschaft hem toegang tot bepaalde instincten, kennis en emoties, die alleen overgeërfd kunnen worden middels een ononderbroken contact met het aardse leven zelf. Door deze mogelijkheid – en die is klasseloos – worden barrières opgewor-

pen die in de moderne dorpsomgeving tussen het landbouwkundige en niet-landbouwkundige deel zullen blijven bestaan.

Dit boek is de zoektocht naar de stem van Akenfield, Suffolk, zoals die klonk in de zomer en herfst van 1967. De gesprekken beslaan een halve eeuw teloorgang van de landbouw vanaf wat ook wel de tweede landbouwrevolutie wordt genoemd. Het begint met de herinneringen van mannen die kinderen waren toen aan het einde van de negentiende eeuw veel grondpercelen in andere handen kwamen. Wat werd beschreven als een landgoed met vijf boerderijen, ‘allemaal bewoond door respectabele en punctuele jaarlijkse pachters’, dat ‘stukken land waarop het vee kan grazen’ paart aan ‘boerenbedrijfjes, het collatierecht van de kerk en het herenhuis zelf, in totaal 288 hectare tienden-vrij bezit’, verviel van graaf Howe aan een yeoman uit Kent, wiens kleinkinderen er nu een boerderij hebben. De nieuwe eigenaren waren unitariërs en pasten zich gemakkelijk aan de afwijkende achtergrond van Suffolk aan, ook al werd hun bezit aan alle kanten begrensd door de fazantenvelden van plezierjagende aanhangers van het leenstelsel, voornamelijk de hertog van Hamilton en lord Rendlesham. De nieuwe eigenaren veranderden veel van hun graan- en wortelakkers in boomgaarden, en zorgden voor de grootste omwenteling in de landbouwsector die Akenfield in honderden jaren had meegemaakt. Een complete verandering is het niet: er zijn nog steeds veel akkers met tarwe, suikerbieten, gerst en doperwtten, maar de vele duizenden appel-, pruimen- en perenbomen op de hellingen in het dal hebben, na de gebruikelijke kaalte, voor een beschut gevoel gezorgd dat weelderig en enigszins buitenlands aandoet. De fruitplantages hebben ook iets anders voor het gemeenschapsleven van Akenfield gedaan – ze hebben het oude, drukke oogsttafereel doen voortduren. Tegenwoordig is een enkele jongeling de onbetwiste oogstkoning, als hij zijn enorme, scharlakenrode pterodactylische combine over de eenzame akkers stuurt, terwijl er voor de appelpluk vele gezinnen moeten komen opdraven.

Beneden bij de rivier liggen de velden met krenten- en kruisbessen-

struiken – letterlijk de opbrengst van het pottenbakkersveld, want het leem is er vergeven van Romeins aardewerk. Vlak daarboven loopt het rechte stuk – of de ‘Heirweg’ zoals de Saksische boeren het noemden – naar de kust. De toppen zijn getooid met molens, en binnen het echte dorp staat nog een tweederangs paardendorp, een verlaten complex met paden voor pakdieren, stallen, smederijen, schuren voor het ga-reel, losse bokken, achtergelaten wagens, karren, hokken voor tuigages en andere uitrusting. Niets heeft meer aan de snelle vernietiging van het oude levenspatroon in Suffolk bijgedragen dan het verdwijnen van het paard. Daarmee kwam een eind aan een heel andere opvatting van tijd en bereikbaarheid.

Op de heuvels rijzen de oude boerenhoeven, met gekleurd stucwerk en sierlijsten, hoog op. Ze zullen afgelegen blijven, behalve als zich een of ander enorm huisvestingsproject opdringt. En dat is niet waarschijnlijk. Akenfield zelf heeft geen uitbreidingsplannen, en zelfs als het ooit door de migratie van Ipswich zou worden bedreigd, is het maar de vraag of een organisatie voor landschapsbescherming een actie op touw zal zetten om het te redden. Zo’n dorp is het niet. De afgelopen tijd zijn er maar een paar nieuwe huizen opgetrokken, voornamelijk diep in het dal, en langs de beek en zijn weilanden, met zijn bosschages en moerassen, waar dorpsbewoners duizend jaar lang liever niet woonden. Zo op het eerste, stille gezicht is dit een groep plattelanders zoals je die in 1967 overal kunt aantreffen. Of toch niet? Hoeveel is er bewaard gebleven? Hoeveel verloren gegaan?

In politiek opzicht spreken de vijftigplussers nog altijd hun zorg en verontwaardiging uit die teruggaan op de ‘Revolt of the Field’ van bijna een eeuw geleden. De opstand werd geleid door een vooraanstaand heggensnoeier, genaamd Joseph Arch, en leidde tot de eerste Nationale Vakbond van Landarbeiders (*National Union of Agricultural Labourers*) – en een daaropvolgende uitsluiting door de boeren. In Clopton, een parochie ruim zes kilometer van Akenfield, schreven de kerkvoogden het volgende:

De vereniging die zichzelf de Nationale Vakbond van Landarbeiders noemt heeft in een deel van het graafschap Suffolk een staking afgekondigd, alle leden van voornoemde in deze parochie wordt medegedeeld afstand te doen van hun toelage en zij zullen van de lijst voor parochiale en broodhulp worden geschrapt.

Op dit vakbondswezen, dat in Norfolk en Suffolk actiever was dan elders in Groot-Brittannië, volgden jaren van schermutselingen tussen boeren en landarbeiders die de plattelandsregio's verbitterden. De sociale en economische verschillen werden groter dan ooit tevoren, en de toestand verslechterde door de meedogenloosheid waarmee de boeren, die in een zware tijd zonder goedkope arbeid kwamen te zitten, de Onderwijswet van 1870 aan hun laars laptten door jongens van elf en twaalf jaar van school te halen. De oudere boeren zijn ook nog altijd emotioneel betrokken bij wat zij indertijd het 'proces van vernedering' noemden en hebben levendige herinneringen aan een jeugd in een uiterst gespannen omgeving, met grote plassen water op niet-gedraineerde aarde, en aan onder brandnetels verdwijnende gebouwen. Beide groepen behoren tot 'degenen die thuis bleven' tijdens de grote trek uit de dorpen die in 1881 begon, toen zeventienhonderdduizend Britse landarbeiders en hun gezinnen, met financiële steun van de vakbond, naar de kolonies emigreerden. 'Het waren niet de luiaards en nietsnutten die vertrokken,' schreef Herbert Paul, 'maar de sterkste, gezondste en ijverigste mannen in de kracht van hun leven...' Tussen 1872 en 1900 veranderden tienduizend vierkante kilometers landbouwgrond in grasland, en door de uitvinding van de zelfbinder en andere machines had het graanland dat overbleef veel minder arbeiders nodig. Voor de landarbeider uit Suffolk wil de ironie dat de beste van deze machines in grote aantallen uit de fabrieken 'net aan de overkant' kwamen – uit Richard Garretts grote ijzerfabriek in Leiston en uit die van Ransome in Ipswich. Deze ontwikkelingen en de gevolgen ervan hebben allen, behalve de naoorlogse generatie,

geraakt. Het is duidelijk dat veel van het zelfvertrouwen van heel wat mannen van middelbare leeftijd ofwel aan het wankelen is gebracht, ofwel is verdwenen, wat ze uit zelfbescherming verstopten achter goede manieren. Ze zijn ernstig en nogal afstandelijk. Het afstandelijkst van allemaal is Davie, geboren in 1887, die eruitziet als George Meredith op tachtigjarige leeftijd, geen woord kan lezen of schrijven, en die benadrukt dat hij niets te melden heeft.

Het leven van Davie is niet typerend voor iemand uit Akenfield – of waar dan ook. Het is een slotfrase van een oud soort bestaan. Hij heeft nooit hoeven protesteren, of voor zijn zaak hoeven opkomen, omdat hij zich nooit van een zaak bewust is geweest. In het dorp vindt men hem vies, al ogen zijn haar en huid verontrustend wit. Hij is groot en heeft een rechte houding, met enorme, kinderlijk blauwe ogen, en heeft 81 jaar lang in een helft van dezelfde twee-onder-een-kapwoning gewoond. Het huis is afgewend van het dorp en kijkt uit over een groot stuk met gerst begroeid land en het dal dat door de volgende zijrivier is gemaakt. Het uitzicht is perfect en Davie haat het. In de jaren twintig van de twintigste eeuw ging het gerucht dat daar een nieuwe weg zou worden aangelegd, voor het verkeer naar Yarmouth, waar Davie zich zeer op verheugde. Maar er gebeurde niets. Vervolgens werd beweerd dat hij hoogspanningsmasten voor de elektriciteit van de atoomenergiecentrale van Sizewell voor de deur zou krijgen, en daarna dat ‘ze zijn tuin overhoop zouden halen’ voor de gasleidingen van de Noordzee, maar opnieuw gebeurde er niets. Davie is ervan overtuigd dat er een vloek op rust.

Hij heeft in de oorlog gevochten, samen met een merkwaardige horde van dertigduizend landarbeiders die in 1917 werd opgeroepen, toen de slachtoffers opraaften. Hij was dertig en had al eenentwintig jaar hard gewerkt op de boerderijen van Akenfield. Waarop de plotselinge en verbazingwekkende reis naar het slagveld volgde, voorzien van een geweer dat hij begreep, omdat hij konijnen schoot, en een Nieuw Testament, dat hij ofwel oprookte, of als wc-papier gebruikte. ‘Heb je mensen gedood, Davie?’

‘Verscheidene’ – hetzelfde antwoord als op een vraag over hoe hij het ervan af had gebracht bij een drijfjacht op roeken.

‘Wat vond je het ergste, Davie?’

‘Nogal wiedades, de nattigheid, natuurlijk!’

Hij heeft alleen gewoond sinds zijn ouders op zijn tiende tijdens een difterie-epidemie stierven, zonder ooit te trouwen, zonder ooit iemand uit te nodigen in zijn huisje, dat vol staat met opgepoetste meubels, wijnflessen en van lompen geknoopte tapijten die hij zelf maakt. Hij weet niet van het bestaan van familieleden. Hij is gedoopt in het doopvont voor in de parochiekerk, waarvan het bekken door gebeeldhouwde stenen ‘houthakkers’ – de bosgoden van Suffolk – wordt geschraagd, maar dat is informatie uit het register, niet van Davie zelf. Hij neemt graag voor waar aan dat hij ‘nooit een voet in die ouwe plaats heeft gezet – noch in de kapel!’ Hij heeft het liefst geen enkele verplichting. Hij gaat ervan uit dat er niets te zeggen valt. Toch is zijn bokkige en afwerende houding, als van een kluizenaar, niet het eerste wat je aan hem opvalt, maar een bijna gretige, hardnekkige positiviteit. Hij is met zo’n vitaliteit bezielde. Hij is, hij ademt, al vraag je je soms af wat voor lucht hij binnenkrijgt. De dorpsgek? Nee, overduidelijk niet. Door een lichte onbalans, een incidentele terugslag door ‘de zenuwen’, zoals in Akenfield alle niet direct herkenbare ziekten en ongelukken worden genoemd, had men hem gemakkelijk onder de ‘getikten’ kunnen scharen. Maar het is juist zijn verpletterende geestelijke gezondheid die hem zo typeert. Zijn afzondering kan het gevolg zijn van een gebrekkige communicatie tussen zijn wereld en de onze. Je kunt nog wat oude boerengebruiken uit hem lospeuteren – veel stelt het niet voor. Twintig mannen en jongens stonden met een zeis het graan te maaien en zongen daarbij.

‘Welk lied zongen ze, Davie?’

‘Het ging niet om het lied – het ging om het zingen.’

Hoog in een muur van de grootste schuur van het dorp, bijna op het hoogste punt van de geveldriehoek van de oostelijke wand, zit een diepe en perfecte afdruk van een handje met wijd gespreide vin-

gers. Het is de hand van Davie, op veertienjarige leeftijd in het natte pleisterwerk gedrukt, toen hij met het repareren van de schuur had geholpen. Door een spleet in het dak valt er licht op de duidelijke boodschap van dit stoffige antwoord: ‘Daar – dat is iets,’ zegt Davie. “‘Dat is alles,” zou je ook kunnen zeggen.’

De wind heeft zijn huis getekend. De East Anglian wind heeft meer gevolgen dan alleen het in beweging brengen van de gerst; hij is recht in de leer. Op de weidse bossen na, die ooit deze vlakte overdekten, is er bijna niets dat zoveel invloed heeft uitgeoefend op het karakter van de mensen die erop hebben gewoond. Het is bepaald geen mysterieuze wind, hij verdrijft alle vaagheid. Op een heldere dag – en in dit deel van de wereld zijn de dagen meestal helder – kun je zover zien als je kunt verdragen, en soms verder. Het is een passend klimaat voor een klein, ploegbaar koninkrijk waar stukken vuursteen juwelen zijn en het leven scherpe kanten heeft.

Bevolking en huizen

Bevolking 1961: 298 (146 mannen, 152 vrouwen). De cijfers laten een dramatische afname zien sinds de officiële telling van 1931, toen er 416 mensen in het dorp woonden.

Huizen

Tien boerenhoeven daterend van het einde van de vijftiende eeuw tot halverwege de zeventiende eeuw, allemaal gemaakt van houten balken en pleisterwerk, en met van dakpannen voorziene daken. De grootste van deze boerderijen is The Hall, maar allemaal zijn ze gebouwd volgens hetzelfde principe, met rechtopstaande balken die op een grote muurplaat-balk staan, waarbij de segmenten zijn opgevuld met gespleten eiken latten waar klei overheen is gestreken dat met vlasvezels, stro en hennepdraden is verstevigd. Dit alles werd met een laag pleisterkalk afgewerkt. De muurplaat rust gewoonlijk op een kleine, gemetselde muur die aan de buitenkant afhelt om optrekkend vocht tegen te gaan. De daken zijn steil en de benedenverdieping is met bakstenen geplaveid. In het midden van deze solide boerderijen rijst een grote en vaak sierlijke schoorsteen op. De meeste zijn gemoderniseerd, en vijf ervan hebben tegenwoordig niets meer met het boerenbedrijf te maken.

Twee zestiende-eeuwse arbeiderswoningen gemaakt van met leem opgevuld vlechtwerk. Het vlechtwerk bestond uit met hazelaartakken opgevulde segmenten tussen de eiken stijlen. Een van deze arbeiderswoningen is nog de enige woning in het dorp met een rieten dak.

Zes zeventiende-eeuwse arbeiderswoningen. Hout en pleisterwerk. Op enkele ervan is het pleisterwerk gekamd of met een stok van groeven voorzien volgens bepaalde patronen die ‘vogelpootje’, ‘de spikkel’ en ‘de kabel’ worden genoemd – basismotieven van het Suffolks sierpleister.

Vierentwintig achttiende-eeuwse arbeiderswoningen. Hout en pleisterwerk, potdekselplanken en bakstenen. Deze zijn bijna allemaal voorzien van dakpannen, wat voor in totaal zo’n 42 gebouwen in het dorp geldt. In deze streek worden deze grote, oranje dakpannen soms ‘Romeinse’ dakpannen genoemd, in het felle licht van Suffolk lichten ze op. Ze komen van oorsprong uit Nederland en belandden in de zeventiende eeuw voor het eerst in de havens van East Anglia, als ballast. Een eeuw later werden ze hier gefabriceerd, en zijn ze een sterk bepalend kenmerk van de plaatselijke architectuur.

Drieëntwintig negentiende-eeuwse arbeiderswoningen en huizen, bijna allemaal van plaatselijke baksteen. Daaronder vallen twee-onder-een-kapwoningen, allemaal voor 70 pond gebouwd tijdens het dieptepunt van de victoriaanse uitbuiting van boerenarbeiders. Sommige zijn gebleven zoals ze waren, afgezien van de televisie, andere zijn met succes vergroot tot goede boerencottages.

1900-1920. In deze periode zijn er slechts drie woningen in het dorp gebouwd.

1920-1940. Negentien woningen gebouwd, waaronder zestien gemeentewoningen en bungalows. De laatste staan op een aantrekkelijke locatie in de hoofdstraat, maar tonen de brute onverschilligheid voor smaak, gevoel en verbeelding van hun eigenaar. Hoewel ze tegen het einde van de jaren dertig zijn gebouwd, worden er nu (1968) pas badkamers en toiletten in geïnstalleerd.

Na de oorlog. Er zijn twaalf woningen gebouwd, voornamelijk na 1950. Daaronder zijn vier uitstekende landhuizen voor de medewerkers van de boomgaarden en een paar bungalows voor ambachtslieden. Een daarvan, een jaar geleden door een jonge architect gebouwd, behoort tot de mooiste gebouwen in het dorp. Alle huizen zijn omgeven door een meestal goed onderhouden tuin.

Werk in het dorp

Boeren:

Roger Cable	(fruit en akkerbouw)
Eric Milburne	(fruit en akkerbouw)
Duncan Campbell	(schapen, melkvee en akkerbouw)
Bernard Nunn	(vee en akkerbouw)
Roger Adlard	(speenvarkens en kippen)
Kolonel West	(speenvarkens en akkerbouw)
Jamie McIver	(voornamelijk akkerbouw)

Kleine boeren:

Adrian Ranson	(fruit, tussengebouwgewassen)
L. en J. Oldfield	(groentekwekers)
Barney Tucker	(fruit en tussengebouwgewassen)
Winston Plummer	(melkveehouder)
Geoffrey Whitehead	(groentekweker)
Oliver Quantrill	(legbatterijkippen en varkens)
Sammy Whitelaw	(fruit)
Terry Lloyd	(varkens)

Bedrijfsleider op een boerderij:

Robert Palgrave

Voormannen op een boerderij:

Ken Baker
Dana Appleby
Charles Holden
Alan Mitton

Landbouwmonteur:

Laurence Honeywood

Varkenshoeder:

Abel Paternoster

Wegwerkers:

Donald Cooper
Andrew Fletcher (voorman)

Doodgraver:

William Russ

Manusjes-van-alles:

Persis Ede (fruitteelt, handelaar)
Kitchener Mead (klokopwinder, straatveger en herenkapper)

Caf houder:

Barnaby Palmer

Chauffeurs:

Stella Fletcher (rijdende winkel)
Hector Watson (rijdende winkel)
Dawn Parsons (rijdende winkel)
'Hickey' Briggs (rijdende winkel)
David Parsons (rijdende winkel)

Winkeliers:

Alec Rix (warenhuis en postkantoor)
Chris Kilderbee (warenhuis)
Janet Smith (warenhuis en benzinepomp)

Dierenarts:

Tim Swift

Verzekeringsagenten:

Ted Hughes
John Stennet

Tuinman:

Christopher Falconer

Schaapherder:

Anthony Summer

Tractorbestuurders:

Tom Dix
Derek Warren

Landarbeiders:

Alan Ling
Kurt Fischer (voormalig krijgsgevangene)
'Angle' Double
Mervyn Watson
Stanley Ling
Hugh Paternoster
Douglas Cooper
George Keeble
Eddie Toogood

Vrouwen die nu en dan op boerderijen werken:

May Ling	(fruitplukken)
Olive Watson	(fruitplukken)
Greta Paternoster	(fruitplukken)
Mary Paternoster	(fruitplukken)
Sheila Keeble	(fruitplukken)
Winifred Reeve	(fruitplukken)
Phyllis Briggs	(fruitplukken)
Jeanette Appleby	(fruitplukken)
Ivy Kempe	(fruitplukken)
Molly Gaunt	(fruitplukken)
Mary Mitton	(fruitplukken)
Sue Crawford	(fruitplukken)
Flora Appleby	(fruitplukken)
Margaret Ransom	(fruitplukken)
Millie Double	(gewoon landarbeid)
Peggy Nunn	(gewoon landarbeid)
Deirdre Cant	(gewoon landarbeid)

Scheppend kunstenaars:

J.W.	(dichter)
Stephen Welham	(schilder)

Dominee:

Eerwaarde Gethyn Owen, M.A.

Doopsgezind predikant:

Dhr. Dermott Thompson

Onderwijzers:

Mevrouw Sullivan	(hoofdonderwijzeres)
Daphne Ellington	(onderwijsassistent)

Schoolconciërge:

Theresa Judd

Handwerkslieden:

Gregory Gladwell	(smid)
Bruce Buckley	(smidsjongen)
Francis Lambert	(smidsknecht)
Ernie Bowers	(rietdekker)
Horry Rose	(zadelmaker)
Jubal Merton	(wagenmaker en smid)

Organisator van de Bescherming Bevolking:

Majoor John Paul, m.c.

Huishoudsters: vier

Huisvrouwen (d.w.z. getrouwde vrouwen):

drieëndertig

Weduwen: tien

Mensen die in het dorp wonen maar elders werken:

James Gaunt	(bouwsector)
Errol Creed	(bouwsector)
Dennis Creed	(bouwsector)
Barry May	(bouwsector)
Rayner Creighton	(docent)
Hugh Hamblin	(onderwijzer)
Sheila Brooke	(onderwijzeres)
Robert Munro	(basisschoolonderwijzer)
Alice Steed	(verpleegkundige in een psychiatrische inrichting)
Jack Barton	(bedrijfsleider op een boerderij)
Derek Riley	(plantenkweker)
Dick Goodman	(vrachtwagenchauffeur voor een zaadhandelaar)
Lesly Judd	(administrateur op de legerbasis van de USAAF)
James Law	(medewerker meelfabriek)
Adam Scott	(vrachtwagenchauffeur voor een kolenhandelaar)
William Ridge-Powell	(zakenman in de stad)
Moreton Gage	(architect districtsraad)
Bob Kenyon	(vrachtwagenchauffeur van een kruidenier)
Ray Kenyon	(beambte, Ipswich)
Keith Robinson	(fruitwecker)
Geoffrey Riddleston	(kassier bank)

Gepensioneerden:

John Grout	(boer)
Emily Leggett	(huishoudster)
Leonard Thompson	(landarbeider)
Luke Last	(landarbeider)
Fred Mitchell	(landarbeider)
Bill Scott	(kleermaker)
Sidney Summers	(onderwijzer)
Frederick Whittaker	(hotelier, Great Yarmouth)
Samuel Gissing	(landarbeider)
Ted Mallett	(vishandelaar, Ipswich)
Marjorie Jope	(wijkverpleegster)
Peter Morley	(aannemer en stukadoor)
Albert Wolfson	(rijksambtenaar)

De bovenstaande opsomming bevat niet alle namen, maar wil een algemeen beeld van het werk van de dorpsbewoners geven. Alles bij elkaar werken ongeveer 85 mannen en vrouwen fulltime, of ze nu zelfstandig zijn of in dienst van een ander.

Ongeveer 82 mannen en vrouwen zijn direct of indirect met de land- en tuinbouw verbonden. Hieronder vallen ook de gepensioneerde boeren, boerinnen en deeltijdarbeiders. Evenals mensen die in meelfabrieken werken, graan vervoeren of die in de landbouwmechanisatie werken.

Slechts één man forenst dagelijks naar Londen (150 kilometer), maar de afgelopen jaren forensen steeds meer mensen naar Ipswich (15 kilometer).